

Els Cal·lígrafs és un homenatge a l'escriptura a mà, als llibres il·lustrats, a l'erudició, a les biblioteques.

Una obra dedicada a les lletres, que és el centre de la meva existència, i de molts dels que esteu en aquesta sala i que us agraeixo molt la vostra presència. Tenim les lletres impregnades a la pell com a la fotografia de la coberta.

Ara que, posada en escena, gràcies al director, l'Òscar Sánchez, *Els Cal·lígrafs* també és un thriller divertit.

¿Per què teatre? Des de sempre he estat enamorada de la literatura fins a límits perillosos. Per a mi, ara el teatre és el summum. Escriure una novel·la és un treball fascinant però solitari amb eufòries i desesperacions que només saps tu i que no comparteixes amb els lectors fins mesos o anys. En canvi muntar una obra de teatre ho comparteixes tot al mateix moment, és una festa i un patiment en comú. És molt emocionant veure convertit els teus personatges en actors, i que el text creixi i es completi amb gestos, imatges, música, moviment, llums. En acció.

Els actors i els directors d'escena són els millors lectors que pot aspirar a tenir un escriptor. Fa molts anys que faig classe i rarament he tingut estudiants tan bons que vulguin saber el significat exacte d'una frase, d'un matís; com analitzen els actors cada adjectiu, fan entonacions subtils, marquen les ambigüitats,

En teatre, els personatges estan vius i discuteixen amb tu perquè els fas marxar d'escena o perquè els fas plorar si ells volen rebel·lar-se; o el director sospesa si una frase punyent pot ser contradictòria.

Estic molt agraïda al director Oscar Sánchez, al Pep Planas, la Imma Colomer, la Núria Casado i el Ferran Farré. Actors de primera he tingut molta sort de comptar amb ells i de la lectura que han fet de la meva obra; sens dubte, l'han millorada.

Encara que sembli que pot costar representar *Els Cal·lígrafs* perquè és un teatre de text, literari, a la pràctica no ha estat així. L'Òscar Sánchez, potser perquè també és director de cinema, li dóna un ritme ràpid, d'intriga i, cregui'm, divertit.

L'actor s'expressa amb moviments, gestos, timbre, cos.

L'escriptor s'expressa pel que diu i sobretot per com ho diu

Les formes són molt significatives, fins i tot les més petites, com les de les lletres. La grafologia, si el professor Mistral m'ho permet, no és una ciència exacta però dóna pistes psicològiques. Com escrivia a *Una casa per compondre*, dis-me quina casa tens i et diré qui ets. Dis-me quina lletra fas, i et diré com ets. El llenguatge corporal i verbal ens retrata: Una lletra angulosa és agressiva. Una lletra rodona de monja és més dolça o més correcta. Una rúbrica florida, rimbombant delata una persona vanitosa **“o amb molta imaginació”** (Ferran).

Als *Cal·lígrafs* els protagonistes no són els escriptors sinó els historiadors, els copistes, els comentaristes, els que divulguen els llibres i els embelleixen amb les seves edicions.

Mirat així l'impressor no és l'enemic del cal·lígraf perquè treballa amb medis mecànics sinó que és el seu descendent. Cal·lígrafs i editors coneixen al mil·límetre els textos, els poleixen, els realcen i els donen a conèixer.

Així que aquest llibre també és un homenatge als editors en l'ampli sentit del mot. Des d'aquí agraeixo al meu editor màxim que avui no ha pogut ser aquí, el Jordi Cornudella, que hagi volgut encarregar-se del text amb tant cura, les seves suggerències a l'hora de col·locar les glosses d'una manera antiga i elegant; me'n va proposar d'altres com editar el text a la manera renaixentista, amb composicions més barroques, etc. Ha estat un privilegi comptar amb la seva saviesa i amb el suport de l'editora d'Empúries, l'Eugènia Broggi.

Quant al contingut, el tema del llibre és l'educació, la universitat, les cultures minoritàries. Som cultes en francès, però analfabets en “bantú, finés, nepalí” (*Ferran*). D'aquí centenars o milers d'anys, les races i els idiomes del món s'unificaran i es recordarà amb nostàlgia els segles de la diversitat. La unificació ja ha començat: a la terra som més propers però també més iguals.

Malgrat que sento curiositat pels canvis i admiro l'originalitat de les avantguardes, sentia l'obligació gairebé kantiana d'acomiar el món antic, els oficis artesanals, les espècies que s'eclipsen i les llengües diminutes, tot i que confio que el català duri mil anys més. Tot aquest món dels nostres avis que els nois ja no coneixen demanava un rèquiem. El que ha ocorregut, però, és que el funeral d'*Els Cal·lígrafs* és poc lacrimògen i poc solemne, és més aviat còmic.

L'escriptor i l'actor tenim en comú que “podem interpretar molts papers llevat del nostre” (*Imma*). Tot i que hi ha escriptors (i actors) que només saben parlar i fer de si mateixos, prefereixo els més versàtils, bons actors com aquests que m'acompanyen, que saben transformar-se en d'altres. No he estat mai massa autobiogràfica. Tanmateix, aquest llibre ho és una mica. Tant els personatges d'*Els Cal·lígrafs* com jo treballem a la universitat. No obstant això, el que s'hi representa és pura ficció. Les intrigues universitàries reals són molt pitjors.

Malgrat tot, el llibre és una defensa de la universitat on es preserven la història del saber i s'incentiva la investigació del desconegut. Tant mal és quedar-se enrere com mirar només endavant. La universitat és “una perla... el baluard de la civilització” (*Pep*), i tots els qui hi formem part n'hauríem de ser dignes i “transmetre el nostre saber mil·lenari en perill de desaparició” (*Núria*)

Els tres professors d'*Els Cal·lígrafs* representen pedagogies distintes: més militar, més llibertari, més sàvia. Les influències sobre l'alumnat són decisives. Educar és estimular però també estimbar. El mestre forma i deforma.

I aquí els tenim: la Càtedratica de Cal·lígrafia Medieval, el professor d'Història de l'Escritura, el professor de Grafologia i la seva estudiant de Doctorat.